

**CLAES JOHAN LJUNGSTRÖM
KULTURMINNESVÅRDAREN**

Artikel från sid. 51 i jubileumsskriften

**VÄSTRA TUNHEMS
HEMBYGDSFÖRENING
1936-1986
50 ÅR**

CLAES JOHAN LJUNGSTRÖM KULTURMINNESVÅRDAREN

Till Tunhem knöts år 1871 kulturminnesvårdaren kyrkoherde Claes Johan Ljungström där han skulle förbli verksam till sin bortgång i början av december 1882.

För oss hembygdsintresserade, drygt seklet senare, fortlever Ljungström som en förgrundsfigur vad det gäller kulturminnesvård. Ofta blir man påmind om Ljungströms verksamhet, inte enbart när Västergötlands fornminnesförening gästar Tunhem.

Vi har anledning att sända Ljungström en tacksamhetens tanke när vi betraktar Hols kungshög med sitt vackra läge på det höga krönet invid byn. Graven sammanbinder förhistorien med den nutida fungerande bebyggelsen.

— Men kungshögen var nära att försvinna under 1870-talet berättar Gustaf

Gustafsson på Tomterna i Hols by. Då påbörjades ett arbete som innebar att forsla undan kungshögen. Några lass hade redan hunnit köras undan innan den fornminnesintresserade kyrkoherden Claes Johan Ljungström fick kännedom om händelsen och lyckades avbryta arbetsföretaget. Man hade ansett att kungshögen låg i vägen för spannmålsodlingen. Det syns ännu idag spår efter de kärrelass jord som saknas på fornlämningen som också är beskuren av traktorplojen.

Men Ljungström begränsade sig inte enbart åt fornlämningarna i landskapet utan spände över vida vyer vari allt som hörde till kulturlivet i de trakter han var verksam dokumenterades. Allt detta måste ses vid sidan av hans kyrkliga gärning.

Claes Johan Ljungström var född på torpet Pirkum, Saxarp i Sandhems socken Skaraborgs län den 25 juli 1819 men uppväxt på Knottås, ett torp under Malåsen dit föräldrarna Nils och Christina flyttade.

År 1836 hamnade han i skola i biskopsstaden Skara. Där försörjde han sig på privatlektioner. Hösten 1842 inskrevs Claes Johan på teologiska fakulteten i Uppsala och prästvigdes 4 år senare varefter han hamnade i några olika församlingar innan prästtjänsten förde honom till Lidköping år 1866.

Innan Lidköping hade grunden lagts för ett djupare intresse åt olika bygders historia — ett intresse som spände över hela landskapet vilket resulterade i att på Ljungströms initiativ Västergötlands fornminnesförening bildades den 11 juni 1863. Ljungström kom att vara föreningens sekreterare till sin bortgång. Tre år efter att fornminnesföreningen bildades kunde denna utge en skrift vari bit för bit Västergötlands historia dokumenterades med Ljungström som redaktör och skrivare av flera artiklar. Västergötlands fornminnesförenings skrift som egentligen bildar en bokserie utkommer alltjämt med samma ambition.

Intresset för landskapets fornlämningar uppges, för att återge tidigare skrivna porträtt över Ljungström, ha sin upprinnelse i Sandhemsbygden vars

Kyrkoherde Claes Johan Ljungström. — Foto Olle Presto, Vänersborg.

Ljungström återfinns i *Annalena Nordströms byggnadshistoriska beskrivning över Tunhems prästgård* på sid 54.

Gravvården över Ljungström på Tunhems kyrkogård. — Foto Erling Svensson.

kulturspår fadern gärna visade på.

Ingående i Elfsborgs Läns södra Kongl Hushållnings Sällskaps årsberättelse 1859 utgav han under sin tjänstgöring i Bredared och bär titeln **Beskrifning över Bredareds pastorat**. Denna blev en första i en serie värdefulla dokumentationer över landskapets historia man gärna tar del av.

År 1866, alltså året han kom till Lidköping utgavs en skrift bärande titeln **Runa-List eller konsten att läsa runor folkskolorna och menige man meddelad**. Ett exemplar av denna, numera i fåtal bevarade skrift, finns bevarad hos Västra Tunhems hembygdsförening där varpå man kan läsa *Till Tunhems sockenbibliotek af Herr Kyrkoherde Ljungström*.

Tillfogas kan att Föreningen för Västgötalitteratur har låtit framställa skriften i faksimil med inledning och kommentarer av Tomas Sikström, forskare i fornnordiska.

Den skrift som tunhemsborna särskilt förknippar med Ljungström är beskrivning över **Väne härad samt staden Wenersborg** som efterlämnades i manuskript vid frånfället men kunde utges ett par år senare. I denna ges en rad viktiga upplysningar om topografin, näringar och om folket i bygdens historia.

Erling Svensson